

Részlet a nagymányoki oktatás történetéből (Blandl György 1931)

A népoktatás Nagymányokon is, mint általában mindenhol, az egyház munkaköréhez tartozott. Mivel az iskoláztatás nem volt kötelező, csak azok részesültek oktatásban, akiket szüleik önként adtak be tanításra. Az akkori tanítók még nem rendelkeztek a megfelelő képzettséggel, a tananyag is csekélyebb volt, csak a legszükségesebb ismeretekre szorítkozott. Amikor a német lakosság 1722-ben ide telepedett, már írásos bizonyítékai is vannak az oktatásnak. A következő tanítókról olvashatunk:

- **Geheb (Keheb) Bálint**
- **Tepner (Töpfer) Gáspár**
- **Schöffner (Schiffer) János Ádám**
- **Lutz János György**
- **Hörnichel (Hirnichel) Sebestyén**
- **Hörnichel (Hirnichel) Konrád**
- **Dell Ádám**
- **Denkinger Mátyás**

Mária Terézia 1777-ben kiadott rendelete kötelezte a tanítókat a megfelelő képzés megszerzésére. Ettől az időtől kezdve a tanítók már tanítóképzői képesítéssel rendelkeztek:

- **Kohl (Kuhl) Ádám**
- **Felsmann Ferenc**
- **Wager Péter**
- **Straub János**
- **Eicher János**
- **Szegő Lajos**

Mivel a szülők még mindig nem tartották kellőképpen fontosnak az oktatást, a püspök 1832-ben egy körlevelet adott ki. Kötelezte a szülőket, hogy gyermekeiket iskolába járassák, és ne barmokat őriztessenek velük, alkalmazzanak inkább közösen pásztorokat.

Az 1839-es püspöki utasítás rendelkezett a tanítás rendjéről. Elismerte, hogy a szülőknek szükségük van a gyerekek munkájára a földművelésben, ezért az iskola tevékenységét a téli hónapokban kell elvégezni. Így a gyerekeket a téli hónapokban kellett pontos iskolalátogatásra szorítani, a nyári hónapokban azonban fel lehetett őket menteni. A tanítási órákat szigorúan be kellett tartani, a tananyag elvégzése céljából.

Minden év október első vasárnapján a plébános a szentbeszédet követően felolvasta az iskolaköteles gyermekek névsorát. Minden iskolában (még a legkisebb falusi iskolában is)

legalább 3 osztály működött:

I. OSKOLA: Ide azok jártak, akik előző évben még nem jártak iskolába, valamint azok, akik nem tudták teljesíteni a kívánt eredményt.

I. OSKOLA TANANYAG: Összes imádság, összes betű, betűk összeolvasása szótaggá, számok neve és kiejtése, betűk és számok leírása a táblára.

II. OSKOLA: Ide azok jártak, akik az első oskolát elvégezték, vagy akik nem tudták teljesíteni előző évben a II. oskola követelményeit.

II. OSKOLA TANANYAG: Az összes hittani ismeret, olvasásgyakorlat, írásgyakorlat, összeadás és kivonás.

III. OSKOLA: Ide azok jártak, akik a második oskolát elvégezték, vagy akik nem tudták teljesíteni előző évben a III. oskola követelményeit.

III. OSKOLA TANANYAG: Olvasás a bibliából, az olvasottak elmesélése, számolásból a négy alapművelet, hazai földrajz és történelem, ministrálás ismeretek.

Reggel 7 órakor a minden iskolán elhelyezkedő iskolaharanggal (Schulglocke) jelet adtak, melyre a gyerekek átvonultak a templomba, majd megkezdődött a tanítás. Bevezetésül térden állva elmondták a Miatyánkot, Üdvözlégyet, Hiszekegyet, Isten 10 és az Anyaszentegyház 5 parancsolatát, valamint a 7 Szentséget. A tanítás délelőtt 3, délután 4 órát tartott. A tanítás végén felolvasták a gyerekek neveit a naplóból, a jelenlévők mellé vesszőt írtak.

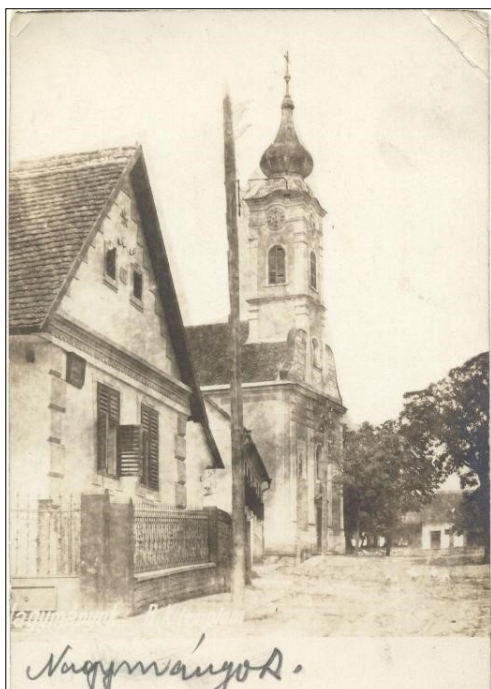
Húsvét táján - még mielőtt a szülők kivették gyermekeiket mezei munkára – kihirdették a nyilvános vizsga napját. Erre meghívást kaptak a szülők, a községi elöljárók, a szomszéd falvak tanítói. A vizsga után a plébános-igazgató kihirdette az eredményeket: jelesek, első kar, második kar. Az eredményeket kifüggesztették, és ezek a következő vizsgáig ottmaradtak. A nemzetiségi iskolákban a tannyelv a község lakosságának anyanyelve (esetünkben a német) volt. Nagymányok német lakosságáról csak elismerőleg állapítható meg, hogy a magyar nyelv elsajátítását közérdeknek tekintették, nemcsak a hatóságok előtti könnyebb boldogulás, hanem elsősorban a Magyar Nemzet iránt érzett tisztelet okán.

„Hidjétek el, a magyar nemzetiség iránti hálátokat azzal leginkább rovandjátok le, ha tanoncaitokkal a magyar nyelv tanulását megkedveltetvén, azokat hazájokat híven szerető, a magyar nyelvet értő és beszélő honpolgárokká nevelni fogjátok. (Girk György püspök)”

A tanítók körében a gyakori személyi váltás oka a gyenge tanítói fizetés volt (1 szobás lakás, 300,-frt. és 3 öl fa). Ennek az állapotnak vetett véget 1890-ben a zárda alapítása, és az irgalmas nővéreknek a

bekapcsolódása az oktatásba. Ők az osztálytanítói fizetés ellenében vállalták az iskolás gyermekek tanítását 2 osztályteremben, valamint az óvóköteles gyermekekkel való foglalkozást egy óvodateremben. A tanítói fizetés is kiegészítésre kerül, és 1873-ben már a következő juttatásokról olvashatunk: 3 szobás lakás, 300 négyszögöl kert, fél hold szántóföld, 1 hold rét, 68 mérő búza, 42 mérő rozs, 8 öl keményfa.

Az új kántortanítói lakás alapkövét 1873. június 8-án tették le ünnepélyesen (3 szoba, téli és nyári konyha, pince, folyosó). Az elkészült épület keleti falában az alábbi emléktábla – felirat olvasható:

**PVbI nagyMányokensI ple IVbiter et CathoLICE InstItVenDae saCrata.
Francisco Troll, Abbate, Canonico Cantore, Patrono**

**V+I+M+I+I+V+I+C+L+I+C+I+I+V+D+C=1873
5+1+1000+1+1+1+5+1+100+50+1+100+1+1+5+500+100=1873**